

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 355.58:355.02(477)(4-6НАТО)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15179303>

**Адаптація стандартів НАТО у вогневій підготовці військових
підрозділів України**

Шовкун Василь Миколайович,

викладач кафедри оперативно-тактичної підготовки Національної академії
СБУ України, <https://orcid.org/0000-0001-6504-5558>

Прийнято: 23.03.2025 | Опубліковано: 09.03.2025

***Анотація:** Актуальність дослідження зумовлена необхідністю модернізації системи вогневої підготовки Збройних Сил України відповідно до стандартів НАТО, що є важливою складовою трансформації українського війська в умовах сучасних збройних конфліктів. Упровадження ефективних методик навчання на основі передового досвіду держав-членів Північноатлантичного альянсу (далі – НАТО, Альянс) сприятиме підвищенню бойової ефективності військових підрозділів, що є критично важливим для забезпечення обороноздатності України. **Метою** дослідження є аналіз стандартів НАТО у сфері вогневої підготовки, оцінювання стану їхнього впровадження в Збройних Силах України та визначення основних викликів і перспектив адаптації цих стандартів у національній системі військової освіти та підготовки. **Методи** дослідження охоплюють аналіз нормативно-правових актів НАТО та України, порівняльний аналіз підходів до бойової підготовки в*

державах-членах НАТО. Використано методи системного аналізу, синтезу та узагальнення, що дозволяє виявити основні тенденції та проблеми в зазначеній сфері. **Результати** дослідження свідчать про поступове впровадження стандартів НАТО у вогневу підготовку українських військових, що відображається в модернізації навчальних програм, використанні інтегрованих симуляційних технологій та підвищенні рівня бойової координації підрозділів. Проте цей процес супроводжується значними викликами. Однією з основних перешкод є недостатнє технічне забезпечення, зокрема обмежена кількість сучасних стрілецьких тренажерів, недостатня кількість автоматизованих систем аналізу стрільби та відсутність належно обладнаних полігонів, які відповідають вимогам НАТО. Крім того, існує гостра потреба в підготовці кваліфікованих інструкторів, здатних ефективно реалізовувати навчальні програми відповідно до стандартів НАТО. У **висновках** підкреслено необхідність розширення співпраці з країнами НАТО в межах спільних навчань та тренувальних місій. Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням методик бойової підготовки з використанням сучасних технологій, зокрема цифрових симуляторів, розробкою механізмів підвищення ефективності навчання інструкторського складу та адаптацією стандартів НАТО до умов ведення бойових дій в Україні.

Ключові слова: бойова ефективність, військові навчання, тактичні полігони, оцінювання результатів, інструкторська підготовка.

Adaptation of NATO standards in the fire training of Ukrainian military units

Vasyl Shovkun,

teacher of the Department of Operational and Tactical Training of the National Academy of the Security Service of Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-6504-5558>

Abstract: *The relevance of the study is stipulated by the need to modernize the firearms training system of the Armed Forces of Ukraine in accordance with NATO standards, which is an important component of the transformation of the Ukrainian army in the context of modern armed conflicts. The introduction of effective training methods based on the best practices of North Atlantic Treaty Organization (NATO) member states will help to increase the combat effectiveness of military units, which is critical to ensuring Ukraine's defense capability. The **purpose** of the study is to analyze NATO standards in the field of firearms training, assess the state of their implementation in the Armed Forces of Ukraine, and identify the main challenges and prospects for adapting these standards in the national military education and training system. The research **methods** include analysis of NATO and Ukrainian regulations, comparative analysis of approaches to combat training in NATO member states. The methods of systematic analysis, synthesis and generalization were used to identify the main trends and problems in this area. The **results** of the study indicate the gradual implementation of NATO standards in the firearms training of the Ukrainian military, which is reflected in the modernization of educational programs, the use of integrated simulation technologies and the increase in the level of combat coordination of units. However, this process is*

*accompanied by significant challenges. One of the main obstacles is insufficient technical support, including a limited number of modern shooting simulators, insufficient automated shooting analysis systems, and a lack of properly equipped training grounds that meet NATO requirements. In addition, there is an urgent need to train qualified instructors capable of effectively implementing educational programs in accordance with NATO standards. The **conclusions** emphasize the need to expand cooperation with NATO countries through joint exercises and training missions. Prospects for further research are related to the improvement of combat training methods using modern technologies, in particular digital simulators, the development of mechanisms to improve the effectiveness of instructor training and the adaptation of NATO standards to the conditions of combat operations in Ukraine.*

Keywords: *combat effectiveness, military exercises, tactical training grounds, evaluation of results, instructor training.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Адаптація стандартів НАТО у вогневій підготовці військових підрозділів України є одним з пріоритетних напрямів трансформації Збройних Сил України в умовах євроатлантичної інтеграції та протистояння сучасним військовим загрозам. Упровадження цих стандартів передбачає зміну доктринальних підходів, оновлення методик навчання, удосконалення матеріально-технічної бази та оптимізацію підходів до індивідуальної й колективної підготовки військовослужбовців. Однак процес адаптації стикається з низкою викликів, до яких належать необхідність гармонізації національних нормативно-правових актів із відповідними документами НАТО, технічна сумісність

озброєння, забезпечення належного рівня підготовки інструкторського складу та адаптація навчальних програм до реалій бойових дій.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що ефективне запровадження стандартів НАТО у вогневій підготовці сприятиме підвищенню бойових можливостей українських військових підрозділів, їхній кращій взаємодії з арміями країн-партнерів та більшій ефективності у веденні бойових дій. Недостатня адаптація або фрагментарне впровадження стандартів може призвести до розбіжностей у підготовці особового складу, що, відповідно, впливатиме на загальну обороноздатність держави.

Таким чином, виникає потреба в детальному аналізі процесів адаптації стандартів НАТО у вогневій підготовці військових підрозділів України, визначенні основних чинників, що впливають на ефективність цього процесу, та формулюванні практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасної наукової літератури свідчить про активний інтерес учених до проблеми адаптації військової освіти та бойової підготовки Збройних Сил України відповідно до стандартів НАТО. У працях дослідників висвітлюються як загальна концепція впровадження стандартів Альянсу, так і окремі аспекти їхнього застосування в українському війську.

Значна увага в наукових розвідках приділяється викликам і перспективам адаптації військової освіти до стандартів НАТО. Так, Г. А. Жиздюк аналізує основні труднощі, з якими стикається Україна в процесі трансформації системи підготовки військовослужбовців, акцентуючи на необхідності комплексного реформування навчальних програм та методів оцінювання бойових навичок [1]. Водночас І. Плохута наголошує на важливості розвитку системи професійної військової освіти та її відповідності

вимогам НАТО, що є важливим чинником для ефективної інтеграції ЗСУ в спільний оборонний простір [2].

Питання трансформації військової освіти в контексті реалізації стандартів НАТО детально розглядається в роботі В. Клачка зі співавторами [3]. Дослідники зазначають, що впровадження стандартів вимагає не лише змін у програмному забезпеченні навчальних курсів, а й удосконалення матеріально-технічної бази. Подібну думку розвиває Н. Шабатіна, яка наголошує на необхідності стандартизації процесу збору та обробки інформації щодо якості військової освіти [4].

Окремий напрям досліджень стосується питань стандартизації оцінювання бойової підготовки військових підрозділів. Науковиця Н. Вавілова вказує, що в країнах НАТО існує чітка система критеріїв оцінювання результатів навчання, що дозволяє ефективно аналізувати рівень бойової готовності підрозділів [5]. Особливості впровадження стандартів НАТО в підготовку льотного складу, зокрема застосування стандартів тактичної авіації в підготовці українських військових льотчиків, досліджує В. Невзоров [6].

Методологічні аспекти адаптації стандартів НАТО у військовій освіті аналізують О. Мітягін, Д. Вітер, В. Карпенко [7]. Науковці наголошують на важливості впровадження процедур оперативного планування НАТО, що сприяє гармонізації української системи військової підготовки з практиками Альянсу. Проблему імплементації стандартів НАТО як комплексний процес, що потребує стратегічного підходу з урахуванням політичних, економічних і військових чинників, розглядають А. Гетьманчук з колегами [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз літератури доводить, що попри значні дослідження у сфері адаптації

військової освіти до стандартів НАТО, залишаються нерозв'язаними питання щодо оцінювання ефективності вогневої підготовки, інтеграції цифрових технологій у процес навчання та вдосконалення методів тактичних навчань. Це обґрунтовує необхідність подальшого дослідження, спрямованого на подолання зазначених проблем. Внесок цієї роботи полягає в дослідженні процесу впровадження стандартів НАТО у вогневу підготовку військових підрозділів України, визначенні основних проблем та пропозиціях щодо вдосконалення системи підготовки особового складу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – проаналізувати процес адаптації стандартів НАТО у вогневій підготовці військових підрозділів України, виявити основні виклики та визначити напрями вдосконалення системи підготовки особового складу відповідно до сучасних вимог ведення бойових дій.

Завдання статті:

- 1) схарактеризувати основні стандарти НАТО у сфері вогневої підготовки та їхнє значення для бойової ефективності військових підрозділів;
- 2) дослідити стан впровадження стандартів НАТО у вогневій підготовці Збройних Сил України;
- 3) визначити основні виклики та перешкоди, що виникають у процесі адаптації стандартів НАТО в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Стандарти НАТО, які регламентують вогневу підготовку військових підрозділів, є важливим елементом інтеграції Збройних Сил України до євроатлантичної системи колективної безпеки. Вони визначають основні принципи, вимоги та методики підготовки особового складу до ведення бойових дій, що базуються на уніфікованих підходах до

підготовки особового складу держав-членів НАТО. Основним документом, що регламентує стандартизацію у сфері оборони та військової підготовки НАТО, є Standardization Agreement (STANAG) [9], який містить технічні, тактичні та організаційні вимоги щодо різних аспектів військової діяльності.

Вогнева підготовка як складова бойової підготовки регламентується низкою стандартів, зокрема STANAG 2920 (оцінка балістичного захисту) [10], STANAG 4512 (управління боєприпасами) [11], STANAG 4119 (методологія тренувань із застосуванням стрілецької зброї) [12] та STANAG 4303 (система оцінювання результатів бойової підготовки) [13]. Ці документи містять вимоги до організації, проведення та оцінювання результатів навчань із застосуванням стрілецької зброї, що сприяє підвищенню боєздатності підрозділів шляхом уніфікації методів підготовки та їхнього приведення до загальноприйнятих стандартів.

З огляду на викладені принципи, вогнева підготовка за стандартами НАТО характеризується системним підходом, орієнтацією на реалістичні умови, дотриманням високих стандартів безпеки, уніфікованими критеріями оцінювання та використанням сучасних технологій. Основні принципи вогневої підготовки за стандартами НАТО представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Ключові принципи вогневої підготовки за стандартами НАТО

Принцип	Зміст	Відповідний STANAG	Практична реалізація
Системність та поетапність підготовки	Послідовний підхід до навчання: від індивідуальної підготовки до	-	Початковий курс, підготовка у складі підрозділу, бойові навчання.

	колективних бойових дій.		
Орієнтація на реалістичні сценарії	Використання бойових симуляторів, тактичних полігонів, моделювання бойових ситуацій.	STANAG 4637	Тактичні навчання, бойові імітації, інтеграція з іншими підрозділами.
Безпека під час проведення навчань	Регламентація поведінки зі зброєю та боєприпасами, вимоги до полігонів.	STANAG 2129, STANAG 2310	Контроль безпеки, нормативи транспортування та зберігання боєприпасів.
Стандартизація оцінювання бойової підготовки	Визначені критерії ефективності стрільби, швидкості реагування, взаємодії в підрозділі.	STANAG 4303	Оцінка точності стрільби, часу реакції, бойового злагодження.
Використання сучасних технологій	Застосування симуляторів, цифрових систем контролю результатів стрільби.	-	Аналіз помилок, удосконалення навичок без використання бойових боєприпасів.

Джерело: власна розробка автора

Адаптація стандартів НАТО у вогневій підготовці Збройних Сил України відбувається відповідно до положень Закону України «Про

національну безпеку України» [14], Закону України «Про оборону України» [15], Закону України «Про Збройні Сили України» [16], Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [17], Воєнної доктрини України [18], а також Стратегії воєнної безпеки України [19]. Ці документи визначають необхідність досягнення оперативної сумісності з НАТО та реформування системи підготовки особового складу відповідно до стандартів Альянсу.

Упровадження стандартів НАТО у сфері бойової підготовки здійснюється в межах комплексної реформи ЗСУ. Значну роль у цьому процесі відіграє тісна співпраця з партнерами по НАТО, зокрема через участь українських військовослужбовців у міжнародних навчаннях, таких як Rapid Trident, Sea Breeze та Combined Resolve.

Стан упровадження стандартів НАТО у вогневій підготовці Збройних Сил України є важливим аспектом загального реформування національної системи військової освіти та бойового навчання. Основні досягнення в цьому процесі пов'язані з поступовим упровадженням поетапної системи підготовки, яка відповідає підходам Альянсу. Здебільшого це стало можливим завдяки участі українських підрозділів у спільних навчаннях із військовими країнами-членів НАТО, зокрема в межах програм JMTG-U (Joint Multinational Training Group-Ukraine) та операцій на полігонах у Західній Україні. Такі ініціативи сприяли покращенню індивідуальних і колективних навичок військовослужбовців, їхній адаптації до стандартів ведення бойових дій, що застосовуються у збройних силах країн НАТО.

Окремим важливим етапом стало впровадження сучасних технологій у вогневу підготовку. Зокрема, використання цифрових симуляторів дозволило не лише знизити витрати на бойові навчання, а й підвищити їхню ефективність через аналіз індивідуальних помилок і подальше коригування дій

військовослужбовців. Важливим досягненням є також розширення можливостей бойових полігонів, де поступово створюються умови для проведення навчань у реалістичних умовах із використанням інтерактивних моделей ведення бойових дій. Це відповідає вимогам STANAG 4637, що передбачає адаптацію тренувань до реальних сценаріїв сучасного бою.

Водночас процес адаптації стандартів НАТО у вогневій підготовці Збройних Сил України стикається з низкою проблем. Однією з основних перешкод є недостатність матеріально-технічного забезпечення, що ускладнює впровадження передових технологій та методик навчання. Попри значну підтримку з боку міжнародних партнерів, зокрема надання тренувального обладнання та засобів імітації бою, існує потреба в системному оновленні навчально-тренувальної бази, що передбачає модернізацію полігонів та розширення інфраструктури для практичної підготовки військовослужбовців.

Додатковою проблемою є необхідність розширення кадрового потенціалу інструкторів, які володіють методиками підготовки за стандартами НАТО. Відповідно до STANAG 4303 інструктори мають не лише володіти теоретичними знаннями, а й мати практичний досвід застосування тактик ведення бою, що використовуються в країнах-членах НАТО. Попри те, що програми обміну й навчання українських військових інструкторів у міжнародних тренувальних центрах є дієвими заходами, їхня масштабність поки що залишається обмеженою, що стримує повноцінне розгортання нової системи підготовки в межах усіх бойових підрозділів.

Крім того, важливою проблемою залишається розбіжність у підходах до стандартизації процедур оцінювання бойової підготовки. Упровадження STANAG 4303, який регламентує критерії оцінювання вогневої підготовки,

потребує додаткової адаптації до умов ведення бойових дій, характерних для України. Під час бойових дій на сході України було виявлено, що деякі стандартизовані критерії, застосовувані в мирний час, вимагають коригування з урахуванням реальних викликів сучасної війни. Зокрема, це стосується методів оцінювання ефективності стрільби та швидкості реагування, адже в бойових умовах значну роль відіграє не лише індивідуальна майстерність, а й рівень інтеграції військовослужбовця в загальну тактичну систему підрозділу.

Аналіз підходів до бойової підготовки військовослужбовців у країнах НАТО свідчить про наявність комплексної та багаторівневої системи навчання, яка базується на стандартизованих принципах, що забезпечують високу ефективність підготовки особового складу. Однією з важливих характеристик цієї системи є її поетапність, що передбачає індивідуальне навчання, підготовку у складі підрозділів та проведення колективних тренувань у максимально наближених до бойових умовах. Такий підхід сприяє формуванню навичок, необхідних для адаптації військовослужбовців до сучасного бою та оперативної взаємодії між різними видами військ [20, с. 9].

Важливим аспектом бойової підготовки у країнах НАТО є орієнтація на реалістичні сценарії, що відображається в широкому застосуванні комп'ютерних симуляторів, полігонних тренувань та сценарного моделювання бойових дій. Відповідно до стандартів STANAG 4637 підготовка здійснюється в умовах, максимально наближених до реальних бойових ситуацій. Це досягається шляхом використання тактичних полігонів, де військовослужбовці відпрацьовують навички ведення бою із залученням імітаторів вогневих контактів, механізованих засобів противника та елементів психологічного впливу, що дозволяє забезпечити адекватну реакцію на непередбачувані фактори сучасних воєнних дій.

Одним із пріоритетних напрямів бойової підготовки у країнах НАТО є впровадження єдиної системи оцінювання рівня навченості військовослужбовців. Відповідно до STANAG 4303 ефективність бойової підготовки оцінюється за такими критеріями, як влучність, швидкість реагування, адаптація до зміни обстановки, ефективність взаємодії у складі підрозділу та стресостійкість військовослужбовців. Це дозволяє стандартизувати процес бойової підготовки та забезпечити високий рівень взаємосумісності підрозділів різних країн, що є критично важливим у разі спільного виконання бойових завдань у межах багатонаціональних операцій.

Суттєве значення у країнах НАТО надається безпеці під час проведення навчань. Відповідно до STANAG 2129 та STANAG 2310 діють чіткі регламентовані правила поведінки зі зброєю, боєприпасами та вибуховими речовинами. Ці стандарти містять вимоги до організації навчальних полігонів, процедури транспортування та зберігання боєприпасів, а також методи мінімізації ризиків під час проведення стрілецьких тренувань та бойових маневрів. Особлива увага приділяється використанню безпечних навчальних боєприпасів, лазерних систем імітації стрільби (наприклад, MILES – Multiple Integrated Laser Engagement System), що дозволяє забезпечити реалістичність тренувань без загрози для життя та здоров'я військовослужбовців.

Важливим елементом сучасних підходів до бойової підготовки в НАТО є широке застосування технологій цифрового навчання [21, с. 24]. Використання інтерактивних платформ, віртуальної та доповненої реальності дозволяє не лише імітувати бойові ситуації, а й здійснювати детальний аналіз дій військовослужбовців під час тренувань. Це особливо актуально для підготовки операторів складних бойових систем, таких як артилерія, авіація та

засоби протиповітряної оборони, де точність та оперативність прийняття рішень мають надзвичайно важливе значення.

У країнах НАТО значна увага приділяється розширенню можливостей міжвідомчої та міжнаціональної підготовки військовослужбовців. Спільні тренування підрозділів збройних сил різних країн-членів Альянсу дозволяють покращити координацію, підвищити рівень комунікації та забезпечити інтеграцію різних військових структур у межах спільних операцій. Такий підхід особливо важливий у контексті сучасних гібридних загроз, що вимагають високого рівня оперативної взаємодії між різними видами військ, а також між армією, силами спеціальних операцій та правоохоронними органами.

Окремо варто зазначити значну роль адаптивності бойової підготовки в НАТО до нових викликів безпеки. У контексті постійної еволюції воєнних загроз, таких як розвиток безпілотних систем, кібернетичних атак та інформаційних операцій, бойова підготовка в країнах Альянсу швидко адаптується до нових викликів. Це виражається в постійному оновленні навчальних програм, інтеграції новітніх тактичних підходів та забезпеченні гнучкості в методах бойового навчання.

Таким чином, процес адаптації стандартів НАТО у вогневій підготовці Збройних Сил України демонструє значні позитивні зрушення, що відображаються в модернізації підходів до навчання, розширенні використання цифрових технологій і підвищенні рівня інтеграції з країнами-членами Альянсу. Однак, наявні проблеми, зокрема недостатнє матеріально-технічне забезпечення, потреба в розширенні кількості кваліфікованих інструкторів та необхідність адаптації процедур оцінювання до умов сучасного бою, вимагають подальших реформ та стратегічного планування

для повноцінного впровадження стандартів НАТО в систему військової освіти й бойової підготовки Збройних Сил України [22, с. 12].

Одним із пріоритетних напрямів модернізації вогневої підготовки є запровадження системного та поетапного підходу, який передбачає чітку структуру навчального процесу від базового рівня до комплексних бойових тренувань. Відповідно до практик країн НАТО підготовка військовослужбовців має передбачати індивідуальне навчання (individual training), підготовку у складі підрозділів (unit training) та колективні навчання із залученням великих формувань (collective training). Така модель дозволяє не лише підвищити рівень особистої бойової майстерності, а й покращити взаємодію між військовослужбовцями в бойових умовах.

Наступним важливим аспектом удосконалення є впровадження реалістичних сценаріїв тренувань, що максимально наближені до бойових умов. Відповідно до стандарту STANAG 4637 до процесу підготовки необхідно активно залучати бойові симулятори, тактичні полігони та імітацію дій противника. Це передбачає широке використання лазерних систем імітації стрільби (MILES), тактичних тренажерів для відпрацювання сценаріїв бою в міських умовах, а також запровадження програмних комплексів для віртуальної реальності, які дозволяють відтворювати різні тактичні ситуації без використання бойових боєприпасів. Такі заходи не лише покращують рівень підготовки особового складу, а й сприяють мінімізації матеріальних витрат та підвищенню безпеки під час навчань.

Окрему увагу варто приділити підвищенню рівня безпеки вогневої підготовки відповідно до стандартів STANAG 2129 та STANAG 2310. Важливим кроком у цьому напрямі є вдосконалення регламентованих правил поводження зі зброєю та боєприпасами, модернізація систем контролю за

використанням боєприпасів, а також упровадження спеціалізованих полігонних інфраструктур, які відповідають вимогам НАТО. Крім того, необхідно забезпечити обов'язкову сертифікацію інструкторів із вогневої підготовки за міжнародними стандартами, що дозволить уніфікувати методики навчання та посилити відповідальність за дотримання правил безпеки.

Важливим елементом модернізації є стандартизація оцінювання рівня підготовки військовослужбовців, що має ґрунтуватися на принципах STANAG 4303. Це передбачає впровадження чітких критеріїв оцінювання стрілецьких навичок, зокрема влучності, швидкості реагування, адаптації до зміни обстановки та ефективності взаємодії у складі підрозділу. Запровадження автоматизованих систем аналізу стрілецьких показників дозволить більш об'єктивно оцінювати рівень бойової підготовки та швидко коригувати індивідуальні навчальні плани військовослужбовців.

Окремим напрямом є впровадження сучасних технологій у процес бойової підготовки. Використання цифрових симуляторів, систем відеоаналізу стрільби, мобільних додатків для самостійного тренування навичок володіння зброєю, а також інтеграція штучного інтелекту для аналізу ефективності навчальних занять дасть змогу значно підвищити рівень бойової підготовки та персоналізувати навчальний процес. Важливою складовою є також упровадження автоматизованих систем управління вогнем та підготовка військовослужбовців до роботи з ними, що підвищить ефективність ведення бойових дій.

Не менш важливим є вдосконалення інфраструктури навчальних центрів та полігонів. Відповідно до кращих практик НАТО навчальні комплекси мають бути обладнані інтерактивними тренажерами, сучасними мішеневими

установками, тактичними полігонами з імітацією бойових умов, а також системами аудіо- та відеофіксації для аналізу навчального процесу. Крім того, необхідно розширити мережу мобільних тренувальних комплексів, що дозволить здійснювати ефективну підготовку особового складу без необхідності постійного перебування в стаціонарних навчальних центрах.

Посилення міжнародної співпраці у сфері військової освіти та бойової підготовки є ще одним важливим напрямом [23, с. 319]. Участь українських військовослужбовців у спільних навчаннях з країнами НАТО дозволяє переймати передовий досвід ведення бойових дій, адаптувати тактичні схеми під сучасні виклики та вдосконалювати систему підготовки. Залучення іноземних інструкторів, обмін кадрами, проведення спільних стрілецьких тренувань і бойових маневрів сприяє гармонізації стандартів та покращенню сумісності українських військових підрозділів із силами Альянсу.

Таким чином, удосконалення вогневої підготовки Збройних Сил України на основі стандартів НАТО має охоплювати комплекс заходів, спрямованих на модернізацію методик навчання, упровадження сучасних технологій, стандартизацію оцінювання рівня підготовки, посилення безпеки навчальних процесів та розширення міжнародної співпраці. Ці заходи дозволять не лише підвищити боєздатність українських військовослужбовців, а й сприятимуть їхній ефективній інтеграції до європейських та євроатлантичних структур безпеки, що є пріоритетним завданням у процесі трансформації українського війська відповідно до сучасних стандартів воєнного мистецтва.

Висновки. У процесі дослідження схарактеризовано основні стандарти НАТО у сфері вогневої підготовки та проаналізовано їхню роль у забезпеченні бойової ефективності військових підрозділів. Основними принципами цієї

підготовки є системність, орієнтація на реалістичні бойові сценарії, дотримання високих стандартів безпеки, чітка стандартизація оцінювання рівня підготовки військовослужбовців, а також активне використання сучасних цифрових технологій та автоматизованих систем аналізу стрілецьких навичок. Реалізація цих підходів дозволить не лише покращити навички індивідуального ведення бою, а й забезпечить ефективну взаємодію підрозділів у складних бойових умовах.

Аналіз стану впровадження стандартів НАТО у вогневій підготовці Збройних Сил України засвідчив, що останніми роками спостерігається поступове наближення української системи військового навчання до стандартів Альянсу. Відбувається реформування програм підготовки особового складу, розширюється використання бойових симуляторів, удосконалюється полігонна інфраструктура, а також проводяться спільні навчання з арміями держав-членів НАТО. Водночас наявний прогрес ще не є достатнім для повної інтеграції в систему бойової підготовки Альянсу, що зумовлює необхідність подальшого вдосконалення цього напрямку.

У процесі адаптації стандартів НАТО в Україні було визначено низку викликів та перешкод, що уповільнюють цей процес. До основних проблем належать недостатність фінансування, що обмежує можливості для модернізації матеріально-технічної бази навчальних центрів, полігонів та тренажерних комплексів. Крім того, зберігається певний розрив між наявною системою підготовки та вимогами НАТО щодо багаторівневої структури навчання, використання високоточних систем оцінювання результатів та інтеграції сучасних цифрових технологій у процес вогневої підготовки. Крім того, актуальною є необхідність підготовки кваліфікованих інструкторів, які здатні працювати відповідно до стандартів Альянсу.

Подальші дослідження можуть бути зосереджені на вдосконаленні методик вогневої підготовки із застосуванням цифрових симуляторів та автоматизованих систем оцінювання. Перспективним є вивчення адаптації стандартів НАТО до сучасних умов бойових дій, зокрема в урбанізованій місцевості та з урахуванням новітніх загроз.

Список використаних джерел

1. Жиздюк Г. А. Адаптація військової освіти в Україні до стандартів НАТО: виклики та перспективи. *Академічні візії*. 2024. Вип. 29. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10870377>
2. Плохута І. Розвиток системи професійної військової освіти за стандартами НАТО. *Військова освіта*. 2021. Вип. 1 (43). С. 222–233. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1775/2021-01/222-233>
3. Клачко В., Білявець С., Діденко О., Дем'янчук Ю. Стан, проблеми та перспективи трансформації військової освіти в контексті реалізації стандартів НАТО. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. 2022. Вип. 28(1). С. 90–104. DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1.958>
4. Шабатіна Н. Стандарти НАТО та вимоги до системи збору та обробки інформації щодо оцінювання якості військової освіти. *Військова освіта*. 2021. Вип. 2(44). С. 268–274. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-44/268-274>
5. Вавілова Н. Стандарти якості професійної військової освіти в закладах військової освіти НАТО. *Військова освіта*. 2023. Вип. 1(47). С. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2023-47/28-34>

6. Невзоров В. Стандарти НАТО з військової освіти як орієнтир для системи фахової підготовки до бойових польотів майбутніх льотчиків тактичної авіації. *Військова освіта*. 2022. Вип. 2(46). С. 188–195. URL: <http://znp-vo.nuou.org.ua/article/view/270774> (дата звернення: 01.02.2025).

7. Мітягін О., Вітер Д., Карпенко В. Формування моделі професійної військової освіти в Україні з урахуванням процедур оперативного планування НАТО. *Військова освіта*. 2021. Вип. 1(43). С. 64–78. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-43/64-785>

8. Гетьманчук А., Зарембо К., Фахурдінова М. Україна і стандарти НАТО: як влучити у «рухому ціль»: дискусійна записка. *Центр «Нова Європа»: вебсайт*. 2019. URL: <http://neweurope.org.ua/analytics/ukrai-na-i-standartynato-yak-vluchyty-u-ruhomu-tsil/> (дата звернення: 01.02.2025).

9. Standardization. NATO Alliance's. *NATO: official website*. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_69269.htm?selectedLocale=en (date of access: 01.02.2025).

10. STANAG 2920 NATO. *Velmet: website*. URL: https://velmet.ua/stanag_2920_nato.html (date of access: 01.04.2025).

11. STANAG 4512 NATO. *European Defence Agency: website*. URL: <https://edstar.eda.europa.eu/Standards/Details/254b0976-8f12-419f-ae0-21bdb63e6cd7> (date of access: 01.02.2025).

12. STANAG 4119 NATO. *GlobalSpec: website*. URL: <https://standards.globalspec.com/std/14248307/stanag-4119> (date of access: 01.02.2025).

13. STANAG 4303 NATO. URL: <https://live.nisp.nw3.dk/pdf/NISP-Vol3-v14.pdf> (дата звернення: 01.02.2025).

14. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 01.02.2025).

15. Про оборону України: Закон України № 1932-XII від 06.12.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12> (дата звернення: 01.02.2025).

16. Про Збройні Сили України: Закон України № 1934-XII від 06.12.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12> (дата звернення: 01.02.2025).

17. Про правовий режим воєнного стану: Закон України № 389-VIII від 12.05.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 01.02.2025).

18. Воєнна доктрина України: Указ Президента України № 555/2015 від 24 вересня 2015 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443> (дата звернення: 01.02.2025).

19. Стратегія воєнної безпеки України: Указ Президента України № 121/2021 від 25 березня 2021 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (дата звернення: 01.02.2025).

20. Wiltenburg I., Gootzen V. Military adaptation to combat mentoring: Belgium's Operational Mentoring and Liaison Team experience. *Defense & Security Analysis*. 2024. Vol. 40. № 1. P. 1–19. DOI: <https://doi.org/10.1080/14751798.2024.2288717>

21. Kozak N., Zaychenko G., Gorchakova N., Doroshenko A., Kozak D. Recent challenges in higher medical, military and medical education: sustainability trends in the prism of COVID-19 pandemic and Russian full-scale invasion 2022–

2023. *Current Aspects of Military Medicine*. 2023. Vol. 30. № 2. P. 23–30. DOI: <https://doi.org/10.32751/2310-4910-2023-30-2-02>

22. Dyson T. The military as a learning organisation: establishing the fundamentals of best-practice in lessons-learned. *Defence Studies*. 2019. Vol. 19. № 1. P. 1–23. DOI: <https://doi.org/10.1080/14702436.2019.1573637>

23. Sanders D. Ukraine's third wave of military reform 2016–2022 – building a military able to defend Ukraine against the Russian invasion. *Defense & Security Analysis*. 2023. Vol. 39. № 3. P. 312–328. DOI: <https://doi.org/10.1080/14751798.2023.2201017>